

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Daniela Hudáka a sudcov JUDr. Štefana Micháliku a JUDr. Martina Bargela na neverejnom zasadnutí konanom 21. apríla 2016 v Bratislave, v trestnej veci obvineného **J. P. a spol.** pre zločin poškodzovania finančných záujmov Európskych spoločností spolupáchateľstvom podľa § 20, § 261 ods. 1, ods. 3 Tr. zák. a zločinu subvenčného podvodu spolupáchateľstvom podľa § 20, § 225 ods. 1, ods. 5 Tr. zák., o sťažnosti prokurátora proti uzneseniu Špecializovaného trestného súdu, pracovisko Banská Bystrica z 19. januára 2016, sp. zn. BB-4T/51/2015, takto

r o z h o d o l :

Podľa § 194 ods. 1 písm. b/ Tr. por. **z r u š u j e** uznesenie Špecializovaného trestného súdu, pracovisko Banská Bystrica, sp. zn. BB-4T/51/2015, z 19. januára 2016 a **u k l a d á** Špecializovanému trestnému súdu pracovisko Banská Bystrica, aby vo veci znovu konal a rozhodol.

O d ô v o d n e n i e

Prokurátor Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky podal 14. decembra 2015 Špecializovanému trestnému súdu, pracovisko Banská Bystrica obžalobu na obvinených J. P., PhDr. Z. L. a Mgr. J. P. pre zločin poškodzovania finančných záujmov Európskych spoločností spolupáchateľstvom podľa § 20, § 261 ods. 1, ods. 3 Tr. zák. a zločin subvenčného podvodu podľa § 20, § 225 ods. 1, ods. 5 Tr. zák., pre skutok podrobne rozvedený vo výrokovej časti obžaloby.

Špecializovaný trestný súd uznesením z 19. januára 2016, sp. zn. BB-4T/51/2015, rozhodol podľa § 244 ods. 1 písm. h/ Trestného poriadku o odmietnutí obžaloby prokurátora

Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky, **pretože boli porušené ustanovenia zaručujúce práva obhajoby**. Svoje rozhodnutie odôvodnil v postate nasledovne:

„Podľa senátu tunajšieho súdu v prípravnom konaní nebola zistená výška čo i len minimálnej škody, ktorá mala byť žalovanými trestnými činmi poškodenej strane spôsobená. Nie je možné uspokojiť sa s tvrdením prokurátora, že výška škody predstavuje celý objem finančného príspevku, ktorý bol spoločnosti D., spol. s.r.o., poskytnutý. Vzdelávací proces bol uskutočnený, realizovala sa výučba, sporné je len to, či sa školenia zúčastnili naozaj všetky osoby, ktoré sú na jednotlivých prezenčných listinách podpísané v takom počte, ako bolo deklarované a či bol splnený aj plán výučby v objeme vyučovacích hodín. Výška škody je rozdielom medzi skutočne vykonaným vyučovaním v počte zúčastnených osôb, odučených hodín a plánovaným objemom vzdelávania a počtom zamestnancov, ktorí sa mali vzdelávania zúčastniť. Bude preto potrebné pribrať do konania znalca z odboru ekonomiky z dôvodu vykonania analýzy, porovnávania deklarovaného stavu účasti na vzdelávacom procese v objeme odučených hodín so skutočným stavom a následné ustálenie minimálnej škody, ktorá mala vzniknúť. Z výpovedí jednotlivých účastníkov vzdelávacieho procesu vyplýva, že títo sa nevedia vyjadriť, či podpisy na prezenčných listinách sú ich podpismi a či sa vzdelávacieho procesu zúčastnili v takom objeme, ako je to podľa prezenčných listín uvedené. Preto sa javí ako nevyhnutné doplniť dokazovanie znaleckým posudkom z odboru grafológie na overenie pravosti podpisov účastníkov vzdelávania na jednotlivých prezenčných listinách, ktoré by prispelo k zisteniu výšky spôsobenej škody. Uznesením vyšetrovateľa Prezídia Policajného zboru, Národnej kriminálnej agentúry, Národnej proti korupčnej jednotky, expozitúra Západ, Nitra, sp. zn. PPZ-462/NKA-PK-ZA-2012, bolo vedené trestné stíhanie aj proti ďalším spoluobvineným a to R. L., Ing. D. R., PhDr. R. O., Ing. P. M., Mgr. D. L., PhDr. Z. K. a Mgr. F. P.. Uznesením prokurátora zo dňa 29. októbra 2015 sp. zn. VII/2 Gv 58/11/1 000-146 bolo trestné stíhanie voči týmto obvineným zastavené, pretože je nepochybné, že skutok, ktorý je predmetom obžaloby nespáchali obvinení. Prokurátor na strane 51 obžaloby navrhuje vypočúť osoby, voči ktorým bolo trestné stíhanie zastavené na hlavnom pojednávaní, ako svedkov. Vzhľadom na to, že došlo k zmene procesného postavenia osôb, ktoré boli pôvodne trestne stíhané v tejto trestnej veci a voči ním bolo trestné stíhanie zastavené, mali byť tieto osoby vypočuté ako svedkovia za splnenia práva účasti obhajcov na ich výsluchoch. Výpovede týchto svedkov, ktorí boli pôvodne vypočutí

ako obvinení nie je možné na hlavnom pojednávaní čítať, pretože došlo k zmene ich procesného postavenia. Ide o svedkov, lektorov, ktorí mali vykonávať lektorskú činnosť v rámci vzdelávacieho procesu. Tieto výpovede majú podstatný vplyv pre ustálenie výšky škody, ktorá mala vzniknúť. Obvinení sú trestne stíhaní pre zločiny podľa ich kvalifikovaných skutkových podstát, ktoré sú odôvodnené práve spôsobením značnej škody. Orgány činné v trestnom konaní nepostupovali tak, aby bol zistený skutkový stav veci, o ktorom nie sú dôvodné pochybnosti v rozsahu nevyhnutnom na rozhodnutie. To, že nebola upresnená výška spôsobenej škody, čo i len v minimálnej výške, neboli vypočítaní svedkovia, ktorí pôvodne boli trestne stíhaní ako spoluobvinení v tejto trestnej veci za splnenia práva účasti obhajcov obvinených na výsluchoch senát považuje za závažné procesné chyby, čo je dôvodom na odmietnutie obžaloby a vrátenie veci prokurátorovi. Pokiaľ prokurátor trestne stíha obvinených pre zločiny podľa kvalifikovaných skutkových podstát je potrebné, aby boli zabezpečené dôkazy odôvodňujúce použitie konkrétnej právnej kvalifikácie podľa obžaloby. Bude úlohou orgánov prípravného konania doplniť dokazovanie v naznačenom smere a na základe výsledkov dokazovania správne kvalifikovať konanie obvinených vzhľadom na výšku spôsobenej škody.“

Proti tomuto uzneseniu podal riadne a včas sťažnosť prokurátor. V sťažnosti uviedol:

„V prvom rade je potrebné poukázať na podstatu skutku, ktorý je predmetom obžaloby. Obvineným v nej bolo kladené za vinu, že spoločným konaním v súvislosti so žiadosťou spoločnosti D., spol. s r. o., IČO: X. o poskytnutie finančného príspevku na Národný projekt XI, Sektorový operačný program Ľudské zdroje - Teoretická a praktická príprava zamestnancov na získanie nových vedomostí a odborných zručností z 27.02.2009, následnou Dohodou o poskytnutí finančného príspevku na vzdelávanie a prípravu pre trh práce zamestnancov č. 3/§47/2009/B, uzatvorenej podľa § 47 zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti zo dňa 23.03.2009 a Dodatku č. 1 k Dohode zo dňa 01.04.2009 a žiadosťou o úhradu platby č. 1 z 05.06.2009, predstierali, že toto vzdelávanie bude vykonávať spoločnosť J., s.r.o., IČO: X., s ktorou bola dňa 23.03.2009 formálne uzavretá aj zmluva o dielo na dodávku vzdelávacích služieb. V skutočnosti však celé vzdelávanie realizovala J. P. pod obchodným názvom Bc. J. P. - E., ktorá sa nezúčastnila výberového konania a nedisponovala ani potrebnou akreditáciou Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky. Od samotného podania žiadosti o poskytnutie

finančného príspevku až po podanie žiadosti o úhradu platby č. 1 tu teda boli predstierané skutočnosti, ktoré boli v rozpore so skutočným stavom veci, v dôsledku čoho došlo k neoprávnenému vyplateniu finančného príspevku. S ohľadom na tieto skutočnosti za výšku škody, ako kvalifikačného momentu trestu činu, je potrebné považovať celú výšku vyplateného finančného príspevku a nie rozdiel založený na účasti, resp. neúčasti jednotlivých zamestnancov spoločnosti D., spol. s r. o., na jednotlivých vykázaných vzdelávacích aktivitách. Pokiaľ ide o samotný priebeh vzdelávania, vykonávanie dôkazov v prípravnom konaní bolo zamerané nie na preukázanie výšky škody ako následku trestného činu, ale na preukázanie formálnosti celého procesu vyplývajúce predovšetkým s masívneho zaradenia zamestnancov spoločnosti D., spol. s r. o., do tohto procesu, bez ohľadu na to, či proklamované ciele vzdelávania môže vzhľadom na svoje pracovné zaradenie využiť alebo nie. Už samotná vykazovaná účasť jednotlivých zamestnancov je s ohľadom na ich pracovné zaradenie a zmennosť prevádzky spoločnosti sporná, čo potvrdzujú aj výpovede jednotlivých zamestnancov, ktorí aj popierajú absolvovanie záverečných skúšok. S poukazom na tieto skutočnosti je potrebné poukázať na to, že rozhodnutie súdu o odmietnutí obžaloby a vrátení veci prokurátorovi nemá oporu v ust. § 244 ods. 1 písm. h/ Trestného poriadku. Navrhujem preto, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky podľa § 194 ods. 1 písm. b/ Trestného poriadku zrušil napadnuté uznesenie Špecializovaného trestného súdu, pracovisko Banská Bystrica a uložil mu, aby vo veci znovu konal a rozhodol“.

Najvyšší súd na podklade podanej sťažnosti preskúmal v zmysle § 192 Trestného poriadku správnosť napadnutého uznesenia ako i konanie, ktoré mu predchádzalo a zistil, že sťažnosť prokurátora (hoci stručná, ale výstižná) je dôvodná.

Podľa § 244 ods. 1 písm. h/ Trestného poriadku súd pri predbežnom prejednaní obžaloby túto odmietne a vráti vec prokurátorovi, ak zistí závažné procesné chyby, najmä ak boli porušené ustanovenia zabezpečujúce práva obhajoby.

V zmysle doterajšej právnej praxe závažné procesné chyby prípravného konania sú najmä chyby, ktoré samy osebe alebo v spojení s inými vážnym spôsobom spochybňujú zákonnosť prípravného konania a jeho výsledkov, alebo ktoré majú za následok, že k niektorým úkonom prípravného konania nemožno prihliadnuť ako k dôkazu, pričom náprava týchto skutočností v konaní pred súdom nie je možná. Závažnými procesnými

chybami sú najmä nedoručenie uznesenia o vznesení obvinenia obvinenému, konanie a rozhodnutie nepríslušného orgánu alebo orgánu, ktorý mal byť vylúčený, vykonanie konania bez súhlasu poškodeného, hoci jeho súhlas sa podľa zákona vyžaduje, získanie dôkazu nezákonným donútením alebo hrozbou, vykonanie konania bez obhajcu, hoci išlo o prípad povinnej obhajoby a neumožnenie obvinenému alebo jeho obhajcovi po skončení vyšetrovania preštudovať spisy, nedostatočné objasnenie a preukázanie naplnenia znakov skutkovej podstaty žalovaného trestného činu a pod.

Základným predpokladom na to, aby súd mohol vo veci vykonať súdne pojednávanie, je podanie obžaloby prokurátorom. V zmysle § 234 ods. 1 Tr. por. prokurátor podá obžalobu vtedy, ak výsledky vyšetrovania alebo skráteného vyšetrovania **dostatočne odôvodňujú** postavenie obvineného pred súd.

Posúdenie tejto otázky závisí od toho, či v prípravnom konaní boli dôkazy potrebné pre meritórne rozhodnutie súdu **obstarané v súlade so zákonom a úzko súvisí s ust. § 2 ods. 10 Trestného poriadku**. Podľa tohto ustanovenia sú orgány činné v trestnom konaní pred podaním obžaloby povinné postupovať tak, aby bol zistený skutkový stav veci, o ktorom nie sú dôvodné pochybnosti, a to v rozsahu nevyhnutnom na ich rozhodnutie. S rovnakou starostlivosťou objasňujú okolnosti svedčiace proti obvinenému ako aj okolnosti, ktoré svedčia v jeho prospech v oboch smeroch vykonávajú dôkazy tak, aby umožnili súdu spravodlivé rozhodnutie.

Preto aj postup prokurátora podľa § 234 Trestného poriadku (podanie obžaloby) predpokladá **dostatočné objasnenie veci** v rozsahu nevyhnutnom na jeho rozhodnutie v súlade s ustanovením § 2 ods. 10 Trestného poriadku tak, aby z neho bolo zrejmé, že:

- skutok sa stal
- skutok vykazuje znaky skutkovej podstaty trestného činu
- existuje dôvodný predpoklad (dostatočne odôvodnený záver § 206 ods. 1 Trestného poriadku), že žalovaný skutok spáchal obvinený
- nie sú dané okolnosti vylučujúce trestnú zodpovednosť (§ 22, § 23 Trestného zákona).
-

Vyššie uvedené podmienky tvoria nevyhnutný základ na posúdenie či výsledky vyšetrovania alebo skráteného vyšetrovania dostatočne odôvodňujú postavenie obvineného pred súdom. **Len v prípade, ak nebude splnená čo i len jedna z nich, resp. v prípade zistenia závažných procesných chýb, bude oprávnené a opodstané prichádzať do úvahy postup súdu podľa § 244 ods. 1 písm. h/ Trestného poriadku.**

Nadriadený súd preskúmaním spisového materiálu zistil, že prvostupňový súd po predbežnom prejednaní obžaloby a predloženého spisu nesprávne vyhodnotil výsledky vyšetrovania, pretože zo zabezpečených dôkazov možno vyvodit' dostatočnú odôvodnenosť postavenia obvinených pred súd po tom, čo orgány činné v trestnom konaní zistili skutkový stav v rozsahu nevyhnutnom na ich rozhodnutie a zároveň o skutkovom stave nie sú dôvodné pochybnosti.

Súd je nielenže oprávnený, ale aj povinný v rámci predbežného prejednania obžaloby preskúmať vyššie uvedené podmienky nevyhnutné na konštatovanie pozitívneho záveru o opodstatnenosti podstavenia obvineného pred súd, pretože v rámci predbežného prejednania obžaloby, okrem odmietnutia obžaloby a vrátenia veci prokurátorovi – písm. h/ má k dispozícii i ďalšie alternatívne rozhodnutia napr. zastavenie trestného stíhania – písm. c/, písm. d/.

Tu je ale tiež potrebné poznamenať, že porušenie povinnosti zistiť skutkový stav bez dôvodných pochybností a na to nadväzujúcich povinností orgánov činných v trestnom konaní, ustanovených v § 2 ods. 10 Trestného poriadku, nie je procesnou chybou v zmysle § 241 ods. 1 písm. f/ Trestného poriadku, resp. v tomto prípade v zmysle § 244 ods. 1 písm. h/ Trestného poriadku a nie je sankcionované rozhodnutím o odmietnutí obžaloby a vrátením veci prokurátorovi. Sankciu v tomto prípade predstavuje neunesenie dôkazného bremena prokurátorom v súdnom konaní, a to vo vzťahu ku všetkým skutkovým zisteniam relevantným ako kvalifikačný moment z hľadiska uznania viny, čomu zodpovedá výrok súdu podľa § 285 písm. a/ alebo písm. c/ Trestného poriadku alebo skutková a kvalifikačná úprava žalovaných činov v prospech obžalovaného (R 118/2014 II).

V predmetnej veci najvyšší súd nezistil závažné procesné chyby v postupe orgánov činných v trestnom konaní v prípravnom konaní, ktoré by odôvodňovali postup súdu podľa

§ 244 ods. 1 písm. h/ Trestného poriadku a konštatuje opodstatnenosť v sťažnosti prednesených argumentov prokurátora.

Trestný čin subvenčného podvodu podľa § 225 Trestného zákona je úmyselným trestným činom, ktorého podstata spočíva vo vylákaní plnenia od oprávneného subjektu **predstieraním okolností, ktoré nie sú súladné s podmienkami, za ktorých možno plnenie poskytnúť**, pričom páchatel' tak uvádza oprávnený subjekt do omylu **v otázke splnenia predpísaných podmienok**. Podmienkou naplnenia objektívnej stránky skutkovej podstaty tohto trestného činu v základnej skutkovej podstate nie je vznik škody, preto ani úmysel páchatel'a nemusí k spôsobeniu škody smerovať, aj keď spravidla tomu tak bude. Výška spôsobenej škody **ako kvalifikačný znak** skutkovej podstaty toho ktorého odseku § 225 Trestného zákona je daná v predmetnej veci úmyslom páchatel'ov, ktorí podľa obžaloby a znenia skutku konali v úmysle vylákať celú výšku príspevku pričom mali klamať v otázke splnenia podmienok na poskytnutie príspevku a nie v otázke jeho použitia. Tomu napokon zodpovedá i objektívna stránka tohto trestného činu v ods. 1, pričom škoda ako následok (súčasť objektívnej stránky skutkovej podstaty trestného činu) odôvodňuje pri nezmenenom konaní ako v ods. 1 použitie kvalifikovanej skutkovej podstaty tohto trestného činu. Úmysel páchatel'ov, podľa obžaloby, smeroval k vylákaniu celého príspevku, a preto škodou ako kvalifikačným znakom v predmetnej veci by mal byť celý poskytnutý príspevok, ako na to správne poukázal prokurátor v obžalobe, a preto sa špecializovaný trestný súd musí v dokazovaní zamerať na to, či údaje uvedené v žiadosti o poskytnutie finančného príspevku boli pravdivé a zodpovedali skutočnému stavu.

Trestný čin poškodzovania finančných záujmov Európskych spoločenstiev podľa § 261 Trestného zákona v základnej skutkovej podstate obsahuje pojmy, ktoré uvádza ako podmienky trestnej zodpovednosti s tým, že tieto pojmy majú povahu normatívneho znaku skutkovej podstaty. Trestný zákon sa v tomto smere nedovoľáva žiadnym štandardným spôsobom (odkazom či blanketom) žiadneho z mimotrestných prameňov európskeho práva. Naopak, z tohto prameňa pojmy **všeobecný rozpočet Európskych spoločenstiev, rozpočet spravovaný Európskymi spoločenstvami alebo v zastúpení Európskych spoločenstiev**, preberá Trestný zákon bez ďalšieho. To má význam pre páchatel'ov negatívny právny omyl o týchto znakoch, pretože ten sa posudzuje podľa zásad platných pre negatívny právny omyl

skutkový. S ohľadom na to je tento trestný čin v základnej skutkovej podstate deliktom úmyselným, trestná zodpovednosť by v prípade uvedeného omylu neprichádzala do úvahy.

Vyššie označený trestný čin je dokonaný už v okamihu, keď páchatel' tam opísaným konaním prinajmenšom vytvorí možnosť (umožní), aby nastal poruchový následok (spôsobenie sprenevery, protiprávne zadržanie prostriedkov). Ako je vidieť ani pri tomto trestnom čine sa nevyžaduje v základnej skutkovej podstate vznik škody v pravom slova zmysle, ale sa vyžaduje vznik škodlivého následku (sprenevera, zadržanie). Spreneveru v zmysle § 261 Trestného zákona nemožno stotožňovať so spreneverou podľa § 213 Trestného zákona, pretože pri trestnom čine podľa § 261 Trestného zákona nejde o zverenú vec, ale v podstate o refundáciu vynaložených nákladov. Aj preto pri tomto trestnom čine, podobne ako pri trestnom čine subvenčného podvodu, tvorí v predmetnej veci škodu ako kvalifikačný moment celá vylákaná suma zo všeobecného rozpočtu - z Európskeho sociálneho fondu. Napokon obžaloba tvrdí, že páchatelia konali s úmyslom získať a použiť všetky možné prostriedky zo všeobecného rozpočtu – z Európskeho sociálneho fondu a práve preto mali predložiť nesprávny doklad, a tak umožniť spreneveru, čomu zodpovedá skutková veta obžaloby.

S ohľadom na vyššie uvedené si najvyšší súd neosvojil úvahy špecializovaného trestného súdu o potrebe dokazovania výšky škody spôsobom uvedeným v odôvodnení napadnutého uznesenia.

Pokiaľ špecializovaný trestný súd v rámci odmietnutia obžaloby a vrátenia veci prokurátorovi považoval za potrebné vypočuť svedkov (lektorov), ktorí boli pôvodne obvinení v tejto trestnej veci, pretože ich výpovede: „majú podstatný vplyv na ustálenie výšky škody“ tak k tomu v súvislosti s výškou škody platí to, čo uviedol najvyšší súd už vyššie.

V rámci štruktúry dôkazov, výsluchy označených svedkov nie sú podstatnými ani rozhodujúcimi usvedčujúcimi dôkazmi, pretože ich výpovede len „dokresľujú“ celkové okolnosti prípadu, bez vplyvu na výšku spôsobenej škody. Podstatným je, či vzdelanie vykonávala spoločnosť J., s.r.o., tak, ako to bolo deklarované v žiadosti o poskytnutie finančného príspevku alebo niekto iný. Túto skutočnosť prokurátor preukazuje inými vo veci

zabezpečenými dôkazmi, a preto najvyšší súd považuje podanie obžaloby za opodstatnené bez potreby ďalšieho doplnenia dokazovania tak, ako to požaduje špecializovaný trestný súd.

S ohľadom na uvedené preto najvyšší súd pokladá sťažnosť prokurátora za dôvodnú, a preto rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu sťažnosť nie je prípustná.

V Bratislave 21. apríl 2016

JUDr. Daniel H u d á k , v. r.
predseda senátu

Vypracoval: JUDr. Martin Bargel

Za správnosť vyhotovenia: Anna Halászová